

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 300 13 00

F: 01 300 13 56

E: gp.uvhvvr@gov.si

www.uvhvvr.gov.si

NAČRT UKREPOV
OBVLADOVANJA ZLATE TRSNE RUMENICE
(fitoplazma Grapevine flavescence dorée)
Sektor za zdravje rastlin in rastlinski
semenski material

Ljubljana, julij 2020

NAČRT UKREPOV OBVLADOVANJA ZLATE TRSNE RUMENICE

1	UVOD	3
2	PRAVNA PODLAGA	3
3	NAMEN NAČRTA	4
4	IZVAJALCI NAČRTA, NALOGE IN POOBLASTILA	4
4.1	Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin	4
4.2	Pooblašчени izvajalci	4
4.3	Pooblašчени laboratorij	5
4.4	Imetniki trte	5
5	UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA IN ZATIRANJE ZLATE TRSNE RUMENICE.....	5
5.1	Zdravstveni pregledi trte.....	5
5.2	Obveščanje o sumu na navzočnost FD	6
5.3	Spremljanje navzočnosti ameriškega škržatka	7
5.4	Odstranjevanje alternativnih gostiteljskih rastlin	7
5.5	Ukrepi v razmejenem območju zlate trsne rumenice	7
5.5.1	Določitev razmejenega območja zlate trsne rumenice	7
5.5.2	Ukrepi v žarišču okužbe zlate trsne rumenice	8
5.5.3	Ukrepi v varovalnem pasu žarišča okužbe	9
5.6	Zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi.....	10
5.6.1	Sredstva za zatiranje ameriškega škržatka.....	10
5.6.2	Vinogradi za pridelavo grozdja, brajde in ohišnice v žariščih okužbe in varovalnih pasovih žarišč okužbe.....	11
5.6.3	Matični vinogradi, matičnjaki in trsnice.....	13
5.6.4	Vinogradi izven razmejenih območij zlate trsne rumenice	15
5.6.5	Podatki o fitofarmaceutskih sredstvih za zatiranje ameriškega škržatka .	15
5.6.5.1	Mospilan 20 SG.....	15
5.6.5.2	Sivanto prime	15
5.6.5.3	Movento SC 100.....	15
5.6.5.4	Decis 2,5.....	16
5.6.5.5	Exirel	16
5.6.5.6	Pripravki na osnovi piretrina	16
5.6.5.7	Steward.....	17
5.7	Metoda tretiranja z vročo vodo.....	17
5.8	Ukrepi v opuščenih vinogradih.....	17
6	POSEBNE ZAHTEVE ZA PREMIKE TRSNIH CEPLJENK, CEPIČEV IN PODLAG TRTE ZNOTRAJ EU	17

1 UVOD

Zlata trсна rumenica je nevarna bolezen trte, ki jo povzroča karantenska fitoplazma Grapevine flavescence dorée (v nadaljevanju: FD). FD je uvrščena v prilogo II, del B Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072. S pomočjo prenašalca ameriškega škržatka se v vinogradih lahko zelo hitro širi in povzroči izbruhe, okužene trte pa v nekaj letih propadejo.

V Sloveniji je bila FD prvič ugotovljena leta 2005 na Primorskem v okolici Kopra. V letih 2006 in 2007 je bila FD odkrita na več lokacijah v slovenski Istri, v letu 2008 pa prvič na Dolenjskem in v letu 2009 v vseh vinorodnih deželah. V naslednjih letih so sledila odkritja novih žarišč. Večji izbruhi so bili ugotovljeni v slovenski Istri, na Krasu in v okolici Novega mesta.

Ukrepe določa Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje zlate trsne rumenice (Uradni list RS, št. 48/14, 49/16 in 8/17). Pravilnik med drugim določa, da Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju: Uprava) pripravi Načrt ukrepov obvladovanja zlate trsne rumenice (v nadaljevanju: načrt ukrepov), ki se po potrebi dopolnjuje in spreminja.

V skladu s četrtem odstavkom 13. člena Uredbe o izvajanju uredb (EU) o ukrepih varstva pred škodljivimi organizmi rastlin (Uradni list RS, št.78/19) se za karantenske škodljive organizme lahko sprejme akcijski načrt. Med akcijske načrte sodi tudi Načrt ukrepov obvladovanja zlate trsne rumenice.

Načrt ukrepov se objavi na spletni strani Uprave:

<https://www.gov.si/teme/zlata-trsna-rumenica/>

2 PRAVNA PODLAGA

- Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07 - ZZVR-1-UPB2, 36/2010 in 40/14 – ZIN-B) (v nadaljevanju: ZZVR-1),
- Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje zlate trsne rumenice (Uradni list RS, št. 48/14, 49/16 in 8/17) (v nadaljevanju: pravilnik)
- Uredba (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o ukrepih varstva pred škodljivimi organizmi rastlin, spremembi uredb (EU) št. 228/2013, (EU) št. 652/2014 in (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi direktiv Sveta 69/464/EGS, 74/647/EGS, 93/85/EGS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES in 2007/33/ES, v nadaljevanju Uredba 2016/2031
- Uredba o izvajanju uredb (EU) o ukrepih varstva pred škodljivimi organizmi rastlin (Uradni list RS, št.78/19, v nadaljevanju Uredba o izvajanju uredb)
- Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/2072 z dne 28. novembra 2019 o določitvi enotnih pogojev za izvajanje Uredbe (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta, kar zadeva ukrepe varstva pred škodljivimi organizmi rastlin, ter razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 690/2008 in spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2018/2019 (v nadaljevanju: uredba 2019/2072).

Z dnem 14. decembra 2019 se je v Evropski uniji pričela izvajati nova zakonodaja za področje zdravja rastlin, ki jo določa Uredba 2016/2031.

Posebne zahteve za premike rastlin za saditev trte (*Vitis* sp.) so od 14. decembra 2019 dalje določene v točki 19 priloge VIII Uredbe 2019/2072. Zato se v 2020 v zvezi z zahtevami za pridelavo rastlin za saditev trte uporabljajo določbe iz točke 19 priloge VIII te uredbe. Ne uporabljajo se več določbe v zvezi z enoto pridelave iz naslednjih členov pravilnika: 6. člen, 9. člen (peti in šesti odstavek) ter 11., 12., 13. in 15. člen.

3 NAMEN NAČRTA

Načrt ukrepov podrobneje opredeljuje ukrepe za preprečevanje širjenja zlate trsne rumenice.

Bolj natančno so obrazložene tudi obveznosti imetnikov trte v vinogradih za pridelavo grozdja, brajdah in ohišnicah ter v trsnicah in matičnih nasadih (matični vinogradi in matičnjaki). Podrobneje so opredeljene tudi naloge in pooblastila Uprave in izvajalcev javnih pooblastil. Načrt podrobneje opredeljuje tudi izvajanje predpisanih ukrepov ter vsebuje navodila za zatiranje ameriškega škržatka vključno z okvirnimi roki, številom tretiranj in fitofarmaceutskimi sredstvi.

V načrtu so natančneje obrazložene posebne zahteve za premike rastlin za saditev trte (podlage, cepiči in trsne cepljenke), ki jih od dne 14. decembra 2019 dalje določa Uredba 2019/2072.

4 IZVAJALCI NAČRTA, NALOGE IN POOBLASTILA

Obveznosti, naloge oz. pooblastila posameznih izvajalcev so natančneje opisani v poglavju 5.

4.1 Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Sektor za zdravje rastlin in rastlinski semenski material, zagotavlja:

- Določitev razmejenih območij na podlagi rezultatov laboratorijskih analiz v okviru programa preiskave za fitoplazmo Grapevine flavescence dorée in
- Koordinacijo, poročanje in izmenjavo informacij med sodelujočimi v načrtu ukrepov

Fitosanitarni inšpektorji Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin izvajajo:

- uradni nadzor nad izvajanjem ukrepov v žariščih okužbe zlate trsne rumenice in nadzor zatiranja ameriškega škržatka v varovalnem pasu;
- uradni nadzor izvajalcev poslovnih dejavnosti, ki pridelujejo rastline za saditev trte kategorije standard,
- uradni nadzor nad delom izvajalcev javnih pooblastil
- ter zagotavljajo podatke o zdravstvenih pregledih in ukrepih v žariščih okužbe.

4.2 Izvajalci javnih pooblastil

Izvajalci javnih pooblastil, ki jim je dodeljeno javno pooblastilo v skladu z ZZVR-1 (v nadaljevanju: izvajalci javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1), so na naslednjih institucijah:

- Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije,
- KGZS-Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica,
- KGZS-Kmetijsko gozdarski zavod Maribor,
- KGZS-Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto,
- Kmetijski inštitut Slovenije.

Izvajalci javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1 izvajajo zdravstvene preglede v varovalnih pasovih žarišč okužbe in izven razmejenega območja. S pomočjo informacijskega sistema Upravi zagotavljajo podatke o teh zdravstvenih pregledih.

Izvajalec javnih pooblastil, ki mu je dodeljeno javno pooblastilo za vodenje postopka uradne potrditve za trto v skladu z Zakonom o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Uradni list RS, št. 25/05-uradno prečiščeno besedilo, 41/09, 32/12, 90/12-ZdZPVHVVR in 22/18) (v nadaljevanju: izvajalec javnih pooblastil v skladu z ZSMKR), je na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Izvaja zdravstvene preglede v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih za uradno potrjen material trte in v njihovi neposredni bližini. S pomočjo informacijskega sistema Upravi zagotavlja podatke o teh zdravstvenih pregledih.

4.3 Pooblašчени laboratorij

Pooblaščen laboratorij za izvajanje diagnostičnih preiskav s področja fitoplazem, med katere sodi tudi FD, je v skladu z ZZVR-1 Nacionalni inštitut za biologijo. O rezultatih analize obvesti Upravo v skladu s Smernicami za obveščanje in objavljanje podatkov o pojavu rastlinskih škodljivih organizmov in odrejenih ukrepih, ki jih je pripravila Uprava.

4.4 Imetniki trte

Obveznosti imetnikov trte so naslednje:

- redno pregledovanje trt, kot je opisano v poglavju 5.1;
- obveščanje o sumu na navzočnost FD, kot je opisano v poglavju 5.2 v primeru, če najdejo trte z bolezenskimi znamenji trsnih rumenic;
- spremljanje navzočnosti ameriškega škržatka v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih (poglavje 5.3),
- zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi na trti v razmejenih območjih, v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih pa povsod po Sloveniji (poglavje 5.6)
- izvajanje ukrepov, kot je opisano v poglavju 5.5.

5 UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA IN ZATIRANJE ZLATE TRSNE RUMENICE

Ukrepi se nanašajo na vse rastline rodu *Vitis*, ki rastejo v vinogradih za pridelavo grozdja, v ohišnicah ali brajdah ter na trte v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.

5.1 Zdravstveni pregledi trte

Zdravstvene preglede trte izvajajo:

- imetniki, ki morajo redno pregledovati trte na navzočnost bolezenskih znamenj trsnih rumenic. Trte morajo pregledovati v vinogradih za pridelavo grozdja, v brajdah in ohišnicah, prav tako tudi v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.
- fitosanitarni inšpektorji izvajajo zdravstvene preglede v žariščih okužbe zlate trsne rumenice in izvajajo uradni nadzor pri izvajalcih poslovnih dejavnosti, ki pridelujejo sadilni material kategorije standard (v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih)
- izvajalci javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1v vinogradih v varovalnem pasu žarišč okužbe zlate trsne rumenice ter izven razmejenega območja.
- izvajalci javnih pooblastil v skladu z ZSMKR v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih ter v njihovi neposredni bližini za uradno potrjeni material trte.

Na trti so bile v Evropi odkrite poleg zlate trsne rumenice še druge rumenice, ki imajo podobna bolezenska znamenja. Fitoplazme, ki se pojavljajo na trti, razvrščamo v 3 skupine:

- skupina brestovih rumenic: v to skupino spada zlata trsna rumenica, ki jo povzroča karantenska fitoplazma *Grapevine Flavescence dorée* (FD);
- skupina stolbur: v to skupino spada fitoplazma *Bois noir*, ki povzroča rumenico počrnelosti lesa (BN) in je v Sloveniji bolj pogosta kot FD;
- skupina rumenic aster (*Aster yellows*, AY), ki je bila v Sloveniji že ugotovljena na trti, vendar je redka.

Brez laboratorijske analize ni mogoče ugotoviti, za katero fitoplazmo gre.

Primeren čas za pregledovanje trt na navzočnost trsnih rumenic je **v času od konca cvetenja oziroma začetka julija do konca rastne dobe**, to je do takrat, ko se v jeseni začne staranje in odpadanje listja: do sredine septembra, če je lepa jesen, tudi do konca septembra ali celo v

začetku oktobra. Bolezenska znamenja so po navadi dobro vidna od sredine avgusta dalje. Pri tem kaže poudariti, da se bolezenska znamenja običajno začnejo pojavljati v naslednjem letu po okužbi.

Na okužbo s FD se sumi, če so na trti vidna katera koli izmed bolezenskih znamenj trsnih rumenic:

Splošna znamenja:

- očitna bolezenska znamenja se začnejo pojavljati v začetku julija in se proti jeseni stopnjujejo;
- bolezenska znamenja navadno zajamejo cel trs, včasih pa tudi le del trsa (posamezne rozge).

Listi:

- splošna bledikavost ali obarvanje listov okuženih trsov, ki zajema vse liste na okuženem trsu ali poganjku;
- splošno ali sektorsko rumenenje listja pri belih oz. rdečenju pri rdečih sortah; obolelo tkivo lahko pozneje na posameznih delih odmre;
- vihanje listnih robov navznoter; intenzivnost vihanja je odvisna od sorte in stopnje razvoja bolezenskih znamenj;
- listi so togi in krhki in se pri mečkanju zdrobijo;
- v času odpadanja listja se listna ploskev navadno loči od peclja tako, da pecelj še dolgo ostane na rozgi;
- možna je delna nekroza listnih žil.

Poganjki in rozge:

- mlahavi ali povešeni poganjki zaradi pomanjkljivega olesenevanja tkiva;
- pri nekaterih sortah pojav drobnih temnorjavih ali črnih bradavičk na spodnjih medčlenkih zelenih poganjkov;
- neenakomerno in pomanjkljivo olesenevanje rozg, zato te pozimi pogosto odmrejo in počrnijo;
- možen razvoj nekroz na notranji strani luba;
- poznejše in neenakomerno odganjanje spomladi.

Grozdje:

- venenje jagod in pozneje sušenje celih grozdov ali njihovih delov od sredine poletja naprej;
- možne posledice so lahko tudi slaba oploditev, osipanje in včasih tudi odmiranje kabrnkov.

Fotografije bolezenskih znamenj so dostopne na spletni strani Uprave:

<https://www.gov.si/teme/zlata-trsna-rumenica/> .

Bolezenska znamenja so ponavadi vidna le na vinski trti (*Vitis vinifera*), na različnih sortah so različno izražena. Izraženost bolezenskih znamenj je odvisna od sorte, časa v rastni dobi in tudi od časa, ki je minil po okužbi, ter od okoljskih dejavnikov. **Dobro so vidna tudi na samorodnih trtah, kot je npr. šmarnica (Noah). Na matičnih rastlinah za podlage pa so le redko vidna oziroma slabo izražena.**

V primeru suma na okužbo s FD fitosanitarni inšpektor ali izvajalec javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1 ali izvajalec javnih pooblastil v skladu z ZSMKR odvzame uradni vzorec in ga pošlje v pooblaščen laboratorij iz poglavja 4.4.

5.2 Obveščanje o sumu na navzočnost FD

Obveznost obveščanja o sumu na navzočnost FD velja za imetnike vinogradov za pridelavo grozdja ter tudi brajd ali trte v ohišnicah, kot tudi za imetnike matičnih vinogradov, matičnjakov in trsnic.

V primeru suma morajo profesionalni pridelovalci, ki se poslovno ukvarjajo z dejavnostjo vinogradništva (vinogradniki, trsničarji) nemudoma obvestiti fitosanitarnega inšpektorja ali

Upravo. Ljubiteljski vinogradniki pa morajo o sumu takoj obvestiti izvajalca javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1 na lokalnem kmetijsko gozdarskem zavodu ali inštitutu iz točke 4.2 ali fitosanitarnega inšpektorja ali Upravo.

Če izvajalec javnih pooblastil ali fitosanitarni inšpektor sumi, da gre za zlato trsno rumenico, odvzame uradni vzorec in ga pošlje v pooblaščen laboratorij iz točke 4.4, ki sum potrdi ali ovrže oziroma ugotovi tip trsne rumenice. V varovalnem pasu žarišč okužbe vzorce odzame izvajalec javnih pooblastil, v žarišču okužbe pa fitosanitarni inšpektor.

5.3 Spremljanje navzočnosti ameriškega škržatka

Na enotah pridelave rastlin trte za saditev, to je **v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih**, so imetniki dolžni spremljati ameriškega škržatka z rumenimi lepljivimi ploščami na ozemlju celotne Slovenije (izpolnjevanje posebnih zahtev za izdajo RPL, Priloga VIII, točka 19.).

Na enoti pridelave izobesijo rumene lepljive plošče v začetku julija in sicer:

- najmanj od 3 do 5 plošč na ha; v primeru večjih parcel se število plošč ustrezno poveča,
- plošče je treba nastaviti v začetku julija
- pregledujejo se na 7 do 10 dni do sredine septembra,
- plošče se menjavajo na 2 do 3 tedne,
- ulov se redno beleži.

V vinogradih za pridelavo grozdja je spremljanje ameriškega škržatka zlasti v razmejenem območju smiselno, saj tako lahko ugotovimo, če je bilo tretiranje ameriškega škržatka uspešno opravljeno oziroma če bi bilo treba tretiranje ponoviti.

Kdor ameriškega škržatka ne pozna, se lahko obrne na službo za varstvo rastlin na lokalnem kmetijsko gozdarskem zavodu ali inštitutu (poglavje 5.6 o zatiranju ameriškega škržatka).

5.4 Odstranjevanje alternativnih gostiteljskih rastlin

Fitoplazma FD je lahko navzoča tudi v nekaterih alternativnih gostiteljih, kot so navadni srobot (*Clematis vitalba*), jelša (*Alnus* sp.) in veliki pajesen (*Ailanthus altissima*). Te rastline predstavljajo rezervoar okužbe, ki jo lahko na trto naključno prenesejo žuželčji prenašalci. Z navadnega srobot FD dokazano prenese na trto škržatek navadni dolgoglavec (*Dictyophara europaea*), potencialni prenašalci z jelše ali velikega pajesena pa so nekatere vrste škržatkov, kot je npr. japonski škržatek (*Orientalis ishidae*).

Te rastline je zato priporočljivo odstraniti iz matičnih vinogradov, matičnjakov in trsnic in njihove okolice ter tudi iz vinogradov za pridelavo grozdja.

5.5 Ukrepi v razmejenem območju zlate trsne rumenice

5.5.1 Določitev razmejenega območja zlate trsne rumenice

Žarišča, določena v I. 2020:

V primeru laboratorijsko potrjene najdbe FD v trti Uprava na podlagi 12. člena Uredbe o izvajanju uredb z odločbo določi **razmejeno območje zlate trsne rumenice, ki ga sestavljata žarišča okužbe in varovalni pas žarišča okužbe**.

Žarišča, določena žarišča pred I. 2020:

Žarišča okužbe, določena v letih od 2006 do 2013, obsegajo območje okrog okuženih trt s polmerom 1000 oziroma 500 m.

Od leta 2014 dalje pa se v skladu s pravilnikom pri določitvi polmera žarišča okužbe upošteva znanstvene ugotovitve o FD, biologijo FD in ameriškega škržatka, navzočnost gostiteljskih rastlin ter stopnjo njihove okuženosti in razširjenost ameriškega škržatka.

Varovalni pas žarišča okužbe je območje okrog žarišča s širino najmanj 5 km, v katerem se izvajajo ukrepi preprečevanja širjenja FD. Zaradi številnih najdb zlate trsne rumenice je leta 2013 Uprava varovalni pas določila tako, da vključuje vse vinorodne dežele in obsega večino območij, kjer so v Sloveniji vinogradi.

Ukrepe v žarišču okužbe odreja fitosanitarni inšpektor na podlagi 10. člena in 4. odstavka 13. člena Uredbe o izvajanju uredb v skladu s tem Načrtom ukrepov, v povezavi s 6. členom ZZVR in Pravilnikom FD.

Seznam ter grafični prikaz razmejenih območij z žarišči okužbe in varnostnimi območji je objavljen na spletni strani Uprave:

<https://www.gov.si teme/zlata-trsna-rumenica/> .

5.5.2 Ukrepi v žarišču okužbe zlate trsne rumenice

V žarišču okužbe je treba izvajati **ukrepe izkoreninjenja**. To velja za vse trte v vinogradih za pridelavo grozdja, v ohišnicah ali brajdah ter v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.

Imetniki trte v žarišču okužbe morajo:

- redno pregledovati trte (poglavje 5.1) in o vsakem novem sumu na navzočnost FD morajo obvestiti fitosanitarnega inšpektorja (poglavje 5.2),
- odstraniti vse trte z bolezenskimi znamenji trsnih rumenic iz poglavja 5.1, kot to odredi fitosanitarni inšpektor,
- tretirati morajo ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.6

V matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah morajo imetniki obvezno spremljati ulov ameriškega škržatka s pomočjo rumenih lepljivih plošč, kot je opisano v poglavju 5.3. V vinogradih za pridelavo grozdja spremljanje ameriškega škržatka ni obvezno, je pa priporočljivo.

Vse trte, ki kažejo bolezenska znamenja trsnih rumenic, opisana v poglavju 5.1, je treba odstraniti in uničiti s koreninami vred. To lahko napravimo na 2 načina:

- trto izkoplremo s koreninami vred ali
- jo odrežemo nad zemljo ter rezo ploskev premažemo z neselektivnim herbicidom na bazi glifosata¹.

V žarišču okužbe je treba trte z bolezenskimi znamenji odstraniti čim prej, vsekakor pa pred naslednjo rastno dobo, da se odstrani vir okužb za širjenje FD.

Pomembno je, da kasneje spremljamo, če ni trta ponovno odgnala iz debla ali iz korenin, tudi taki poganjki so namreč vir okužbe. V tem primeru poganjke potrgamo ali jih ponovno premažemo z neselektivnim herbicidom. Delovanje herbicida je boljše v jesenskem času. Pri tem pazimo, da herbicida ne zanaša na sosednje trte.

Ko je z odločbo Uprave določeno žarišče, ni več potrebno, da se opravijo laboratorijske analize za vse trte, ki v žarišču kažejo bolezenska znamenja trsnih rumenic, temveč je treba odstraniti vse trte z bolezenskimi znamenji brez nadaljnjih laboratorijskih analiz. Ko v trti ugotovimo navzočnost FD, je pomembno, da se izvede ukrepe izkoreninjenja v celotnem žarišču, da bi preprečili širjenje FD navzven v varovalni pas žarišča okužbe, ki je neokuženo območje. Zato je v žarišču treba natančno pregledati vse trte. Intenzivni pregledi trt v celotnem žarišču ter dosledno uničevanje vseh trt z bolezenskimi znamenji trsnih rumenic se nadaljujejo vsako leto ob

¹ Podatke glede veljavnosti dovoljenja je treba pred uporabo preveriti na spletni strani UVHVVR

primernem času (ko so vidna bolezenska znamenja trsnih rumenic iz poglavja 5.1), dokler je žarišče razmejeno. Uprava prekliče razmejitev žarišča okužbe šele potem, ko 2 zaporedni rastni dobi na nobeni trti v tem žarišču ni več bolezenskih znamenj trsnih rumenic oziroma ni z laboratorijsko analizo dokazana navzočnost FD v trti. Tako žarišče se uvrsti med žarišča v mirovanju, celotno razmejeno območje pa se ne prekliče. V njem se še naprej izvajajo zdravstveni pregledi. V primeru, ko gre za sum na okužbo, pooblaščen osebja odvzame uradni vzorec, da bi pravočasno ugotovili morebitne nove okužbe in preprečili širjenje.

Fitosanitarni inšpektor v vinogradu za pridelavo grozdja, matičnem vinogradu, matičnjaku ali trsnici odredi **uničenje vseh trt z bolezenskimi znamenji, če je tam manj kot 20% trt z bolezenskimi znamenji.**

Če je znaša delež okuženih trt z bolezenskimi znamenji 20% ali več, obstaja tveganje, da je s FD okužena večina trt, četudi te še ne kažejo bolezenskih znamenj. V takem primeru fitosanitarni inšpektor odvzame dodatne vzorce za laboratorijsko analizo. Uprava nato pripravi oceno tveganja na podlagi rezultatov laboratorijskih analiz dodatnih vzorcev ter drugih ugotovitev. V oceni tveganja se ugotovi, če je potrebna izkrcitev celotnega vinograda.

Ker obstaja možnost, da pri odstranitvi trt niso bile odstranjene vse korenine trt in iz njih še odganjajo okuženi poganjki, lahko ob ponovnem sajenju trt na tako površino ameriški škržatek prenese okužbo na novo posajene trte. Zato je treba take poganjke sproti odstranjevati ali jih premazati z neselektivnim herbicidom na podlagi glifosata. S sajenjem novih trt je priporočljivo počakati, dokler iz korenin odstranjenih trt še izraščajo poganjki.

Ker se bolezenska znamenja pri zlati trsni rumenici ne pokažejo takoj po okužbi, temveč običajno šele naslednje leto, lahko pričakujemo trte z bolezenskimi znamenji FD v vinogradu tudi še v naslednjem letu, čeprav smo prejšnje leto okužene trte z vidnimi znamenji že odstranili. Zato obstaja tveganje, da bi se trte, ki bi jih dosadili v vinograd takoj po odstranitvi okuženih trt, ponovno okužile s FD. Z dosajevanjem novih trt je zato priporočljivo počakati, dokler se stanje v vinogradu ne ustali in se simptomatične trte ne pojavljajo več.

5.5.3 Ukrepi v varovalnem pasu žarišča okužbe

Varovalni pas žarišča okužbe je neokuženo območje, v katerem je zaradi nevarnosti širjenja FD iz žarišč treba izvajati zdravstvene preglede, da bi **pravočasno odkrili okužene trte in preprečili nadaljnje širjenje bolezni.**

V varovalnem pasu žarišč okužbe so dolžni imetniki trte izvajati zdravstvene preglede trte, kot je opisano v poglavju 5.1. To velja za trte v vinogradih za pridelavo grozdja ter za trte v ohišnicah ali brajdah ter za matične vinograde, matičnjake in trsnice. V primeru suma na zlato trsno rumenico je treba poklicati izvajalca javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1 iz točke 4.2, ki opravi fitosanitarni pregled in v primeru, če ugotovi sum na navzočnost FD, odvzame uradni vzorec in ga pošlje v pooblaščen laboratorij iz točke 4.4, ki sum potrdi ali ovrže.

V primeru potrditve okužbe v varovalnem pasu žarišča okužbe Uprava z odločbo določi novo žarišče okužbe in varovalni pas prilagodi, če je to potrebno.

V varovalnem pasu žarišča okužbe je obvezno **zatiranje ameriškega škržatka**, kot je opisano v poglavju 5.6, in sicer v vinogradih za pridelavo grozdja, brajdah in ohišnicah.

V trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih je zatiranje ameriškega škržatka obvezno na območju celotne Slovenije, torej tudi v varovalnem pasu. Prav tako je v matičnih vinogradih,

matičnjakih in trsnicah na območju celotne Slovenije obvezno spremljanje ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.3, torej tudi v varovalnem pasu.

V vinogradih za pridelavo grozdja pa je spremljanje ameriškega škržatka priporočljivo.

5.6 Zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi

Zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi je poleg odstranjevanja okuženih trt ključni ukrep za preprečevanje širjenja FD. V žarišču, kjer so bile najdene okužene trte, obstaja velika verjetnost, da je v resnici okuženih več trt, ne kažejo pa še bolezenskih znamenj. Zaradi te nevarnosti je potrebno znižati populacijo prenašalca ameriškega škržatka na najnižjo možno mero.

Po pravilniku je zatiranje ameriškega škržatka obvezno za vse imetnike trte:

- v vinogradih za pridelavo grozdja ter na brajdah oziroma ohišnicah na razmejenem območju zlate trsne rumenice, to je v žariščih okužbe in njihovih varovalnih pasovih,
- v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah na celotnem območju Slovenije.

V vinogradih izven razmejenih območij zatiranje ameriškega škržatka ni obvezno, je pa priporočljivo.

Okvirni roki tretiranja so navedeni v nadaljevanju, natančnejše roke pa napove javna služba zdravstvenega varstva rastlin, ki je organizirana v 5 centrih in sicer naslednjih Kmetijsko gozdarskih zavodih oziroma inštitutih:

- Kmetijski inštitut Slovenije: za osrednjo Slovenijo in za celotno Slovenijo,
- Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica: za zahodno Slovenijo,
- Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije: za Celjsko in Koroško regijo,
- Kmetijsko gozdarski zavod Novo Mesto: za jugovzhodno Slovenijo,
- Kmetijsko gozdarski zavod Maribor: za severovzhodno Slovenijo.

Kontaktne podatke centrov so na spletni strani Uprave:

<https://www.gov.si/teme/zlata-trsna-rumenica/> .

Javna služba zdravstvenega varstva rastlin napove natančnejše termine tretiranja za posamezna območja v Sloveniji na podlagi spremljanja razvoja trte in ameriškega škržatka ter jih objavi na telefonskih odzivnikih, svojih spletnih straneh in v prognostičnih obvestilih na spletni strani Agrometeorološkega portala Slovenije <http://agromet.mkgp.gov.si/pp/> .

Pomembno je, da pričnemo z zatiranjem dovolj zgodaj, ko se začnejo pojavljati ličinke (L_1 , L_2) in nimfe (L_3 - L_5) ter še preden se začno pojavljati odrasli škržatki. Razlog za zgodnje tretiranje je tudi v tem, da fitoplazmo lahko prenašajo že nimfe 3. razvojnega stadija (L_3). Preimaginalne oblike (ličinke in nimfe) so bolj občutljive na insekticide kot odrasli škržatki, zato jih je lažje zatreti.

Dovoljena sredstva na dan 1. 6. 2017 so v preglednici 1, raspored tretiranj pa je naveden v preglednicah 2, 3, 4, 5 in 6.

5.6.1 Sredstva za zatiranje ameriškega škržatka

V tem poglavju so navedeni pripravki, ki so imeli dovoljenje za zatiranje ameriškega škržatka dne 29. 5. 2020. Veljavni podatki o dovoljenih pripravkih so v vsakoletnih Navodilih za zatiranje ameriškega škržatka, ki so objavljena na spletni strani Uprave.

OPOZARJAMO, da je treba vsa fitofarmacevtska sredstva uporabljati v skladu z navodili za uporabo in navedbami na etiketi. Vsa sredstva, ki jih uporabljamo za zatiranje ameriškega škržatka, so nevarna za čebele. Zato je pomembno, da zatiranje opravimo šele takrat, ko je trta že povsem odcvetela. Običajno je po zaključenem cvetenju vinske trte ameriški škržatek v stadiju ličink L₁ in L₂, prisotne pa so že tudi nimfe stadija L₃. Pri uporabi je treba upoštevati Pravilnik o pravilni uporabi fitofarmacevtskih sredstev (Uradni list RS, št. 71/14 in 28/18).

Preglednica 1: Registrirana fitofarmacevtska sredstva za zatiranje ameriškega škržatka in povzetki omejitev njihove uporabe na dan 29. 5. 2020.

Pripravek	Aktivna snov	Odmerek/ koncentracija	Število dovoljenih tretiranj/leto	Karenca (št. dni)	Datum veljavnosti
Mospilan 20 SG ¹	acetamiprid	0,375 kg/ha	eno	42	1.5.-31.8.2020
Sivanto prime	flupiradifuron	0,5 l/ha	eno	14	9.12.2025
Movento SC 100 ²	spirotetramat	0,7 l/ha	dve	14	30.4.2025
Decis 2,5 EC ⁵	deltametrin	0,5 l/ha	Eno ³ Dve ⁴	14	31.10.2021
Flora verde	piretrin	1,6 l/ha	tri	3	13. 8. 2020
Biotip floral	piretrin	1,6 l/ha	tri	3	13. 8. 2020
Steward	indoksakarb	150 g/ha	dve	10	31.12.2020
Exirel	ciantraniliprol	0,9 l/ha	dve	10	14.9.2027

¹ sredstvo ima v letu 2020 dovoljenje za nujne primere za zatiranje ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo vinskega in namiznega grozdja, v matičnih vinogradih, trsnicah in matičnjakih

² v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah

³ v vinogradih za pridelavo grozdja

⁴ v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah

⁵ s pripravkoma Decis 2,5 EC in se zaradi zaščite čebel in drugih žuželk opravevalcev lahko tretira le po cvetenju, v nočnem času dve uri po sončnem zahodu in največ dve uri pred sončnim vzhodom

Opozorjamo, da podatki odražajo stanje na dan 29. 5. 2020, zato je treba pred vsako uporabo preveriti status registracije zaradi morebitnih sprememb.

Opozorilo: pripravki Reldan 22 EC, Pyrinex M22, Daskor 440 in Decis v letu 2020 nimajo več dovoljenja za zatiranje ameriškega škržatka!

5.6.2 Vinogradi za pridelavo grozdja, brajde in ohišnice v žariščih okužbe in varovalnih pasovih žarišč okužbe

V vinogradih za pridelavo grozdja, ki se nahajajo v razmejenem območju (to so žarišča okužbe in varovalni pasovi), je obvezno **najmanj 1 tretiranje**.

- Prvo tretiranje je treba opraviti, **ko je trta povsem odcvetela**, pri tem dajemo prednost pripravkoma Mospilan 20 SG ali Sivanto prime. Oba pripravka sta sistemična insekticida z rezidualnim načinom delovanja, ki učinkovito zatirata ameriškega škržatka. Delovanje ostalih sredstev iz preglednice 1 je krajše in so učinkovita krajše obdobje (v povprečju le teden dni).
- Če je bilo za prvo tretiranje uporabljen pripravek Decis 2,5 EC ali Exirel, ki samo zmanjšuje populacijo ameriškega škržatka, je potrebno opraviti tudi 2. tretiranje v 2. napovedanem roku, razen če je imetnik po prvem tretiranju spremljal ulov odraslih ameriških škržatkov z rumenimi lepljivimi ploščami in so se na eno rumeno lepljivo ploščo ulovili manj kot 4 škržatki na teden. Za drugo tretiranje uporabimo eno izmed sredstev, ki so navedena za 2. tretiranje v preglednici 2.

Preglednica 2: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja na razmejenem območju in ustrezna fitofarmaceutvska sredstva.

Tretiranje / Termin	Fenološka faza razvoja trte	Razvojni stadij ameriškega škržatka	Pripravek	Opombe
1. tretiranje: sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Mospilan 20 SG Sivanto prime Decis 2,5 EC	Po končanem cvetenju vinske trte! Prednost dajemo pripravku Mospilan 20 SG ali Sivanto prime, ki imata sistemsko delovanje. Sredstva Mospilan 20 SG, Sivanto prime in Decis 2,5 EC lahko v eni rastni dobi uporabimo le 1-krat.
2. tretiranje: običajno 2 do 3 tedne po 1. tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Sivanto prime Exirel	Prednost dajemo pripravku Sivanto prime, če ga nismo uporabili pri prvem tretiranju

V ekološki pridelavi so za zatiranje ameriškega pripravka dovoljeni pripravki na podlagi aktivne snovi piretrin, s tem pripravki je treba opraviti 2 do 3 tretiranja:

- **Prvo tretiranje je potrebno opraviti takrat, ko trta povsem odcveti.**
- Frugo tretiranje opravimo od 7 do 10 dni po prvem tretiranju.
- Tretje tretiranje se opravi od 7 do 10 dni po drugem tretiranju, razen če imetnik po drugem tretiranju s spremljanjem ulova z rumenimi lepljivimi ploščami ugotovi, da so bili ulovljeni manj kot 4 odrasli škržatki na rumeno lepljivo ploščo na teden. Spremljanje ulova ameriškega škržatka je opisano zgoraj. Razmiki med aplikacijami so priporočljivi na 7-10 dni.

Pripravka Flora verde in Biotip floral se lahko uporabljata tudi v brajdah in ohišnicah, kjer opravimo vsaj eno tretiranje po končanem cvetenju.

Okvirni termini in pripravki za zatiranje ameriškega škržatka v vinograde za pridelavo grozdja v ekološki pridelavi so navedeni v preglednici 3, natančnejše roke pa napove Javna služba zdravstvenega varstva rastlin.

Preglednica 3: Okvirni termini tretiranja ameriškega škrdatka v vinogradih za pridelavo grozdja v ekološki pridelavi na razmejenem območju in ustrezna fitofarmacevtska sredstva.

Tretiranje / Termin	Fenološka faza razvoja trte	Razvojni stadij ameriškega škrdatka	Pripravek	Opombe
1. tretiranje: sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ –L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Flora verde Biotip floral	Po končanem cvetenju vinske trte!
2. tretiranje: 7 do 10 dni po 1. tretiranju	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrdatki	Flora verde, Biotip floral	Pripravka Flora verde in Biotip floral sta registrirana tudi proti grozdnim sukačem.
3. tretiranje: 7 do 10 dni po 2. tretiranju	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrdatki	Flora verde, Biotip floral	

5.6.3 Matični vinogradi, matičnjaki in trsnice

V matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah povsod po Sloveniji sta obvezni najmanj dve tretiranji ameriškega škrdatka, obenem pa morajo imetniki spremljati ulov ameriškega škrdatka z rumenimi lepljivimi ploščami. Če se po drugem tretiranju na rumene lepljive plošče ulovijo odrasli škrdatki, je treba opraviti še tretje tretiranje.

Preglednica 4: Okvirni termini tretiranja ameriškega škrdatka v matičnih vinogradih .

Tretiranje/ Termin	Fenološka faza razvoja trte	Razvojni stadij ameriškega škrdatka	Pripravek	Opombe
1. tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ –L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	*pripravka je dovoljeno uporabiti samo enkrat letno ** Movento lahko uporabimo 2-krat. S tem tretiranjem obenem zatiramo tudi trtno uš ***S tem tretiranjem lahko zatiramo tudi grozodne sukače.
2. tretiranje okoli 2 do 3 tedne po 1. tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrdatki	Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC***	Tretje tretiranje opravimo, če so na rumenih lepljivih ploščah odrasli škrdatki.
3. tretiranje konec julija, prva dekada avgusta	BBCH -do 81	Odrasli škrdatki	Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	

Pomembno:

- V matičnih vinogradih je treba prvo tretiranje opraviti takoj po končanem cvetenju trte, v trsnicah pa je okvirni termin od sredine do konca junija.

- Pri prvem in drugem tretiranju dajemo prednost pripravkoma Mospilan 20 SG ali Sivanto prime, ki sta sistemski insekticida z rezidualnim načinom delovanja. Pri tem je treba upoštevati, da se lahko pripravka uporabita le enkrat v isti rastni dobi. Zatiranje pa lahko opravimo tudi s pripravkom Movento SC 100, s katerim obenem zatiramo tudi trtno uš.
- Delovanje ostalih sredstev iz preglednice 4, 5 in 6 je krajše in so manj učinkovita (v povprečju le teden dni).
- V matičnih vinogradih je treba paziti na karenci.

Imetniki morajo spremljati ulov odraslih ameriških škržatkov z rumenimi lepljivimi ploščami do sredine septembra, kot je navedeno v poglavju 5.3.

Okvirni roki tretiranja ameriškega škržatka v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah in pripravki so navedeni v preglednicah 4, 5 in 6, natančnejše roke za zatiranje pa napove Javna služba zdravstvenega varstva rastlin.

Preglednica 5: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v matičnjakih.

Tretiranje/ Termin	Fenološka faza razvoja trte	Razvojni stadij ameriškega škržatka	Pripravek	Opombe
1. tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	*pripravek je na isti površini dovoljeno uporabiti samo enkrat letno ** Movento lahko uporabimo 2-krat. S tem tretiranjem obenem zatiramo tudi trtno uš
2. tretiranje okoli 2 do 3 tedne po 1. tretiranju (do 15. julija)	od BBCH 71 dalje	ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	Tretje tretiranje opravimo, če so na rumenih lepljivih ploščah prisotni odrasli škržatki.
3. tretiranje konec julija, prva dekada avgusta	od BBCH 81 dalje	Odrasli škržatki	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	

Preglednica 6: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v trsnicah.

Tretiranje/ Termin	Razvojni stadij ameriškega škržatka	Pripravek	Opombe
1. tretiranje sredina junija do konca junija	Ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	*Pripravek je na isti površini dovoljeno uporabiti samo enkrat letno. ** Movento lahko uporabimo 2- krat. S tem tretiranjem obenem zatiramo tudi trtno uš
2. tretiranje običajno 3 tedne po 1. tretiranju: do 15. julija	Ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC	
Nadaljnja tretiranja: čez 2 do 3 tedne	Odrasli škržatki	Mospilan 20 SG* Sivanto prime* Movento SC 100** Decis 2,5 EC***	***Tretje tretiranje opravimo, če so na rumenih lepljivih ploščah prisotni odrasli škržatki.

5.6.4 Vinogradi izven razmejenih območij zlate trsne rumenice

Izven razmejenih območij zatiranje ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja ni obvezno, je pa priporočljivo opraviti vsaj eno tretiranje, če je ameriški škržatek v njih navzoč, oziroma če je populacija velika. V takih vinogradih je priporočljivo spremljati ulov ameriškega škržatka z rumenimi lepljivimi ploščami, kot je opisano v poglavju 5.3. Okvirni termini in sredstva so v preglednici 7.

Preglednica 7: Termini zatiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja izven razmejenih območij in ustrezna fitofarmacevtska sredstva.

Tretiranje/ Termin	Fenološka faza razvoja trte	Razvojni stadij ameriškega škržatka	Pripravek	Opombe
Sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	Ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Mospilan 20 SG Sivanto prime Decis 2,5 EC Flora verde, Biotip floral Steward	Po končanem cvetenju vinske trte! Pri izbiri sredstev damo prednost pripravku Mospilan 20 SG ali Sivanto prime.

5.6.5 Podatki o fitofarmacevtskih sredstvih za zatiranje ameriškega škržatka

5.6.5.1 Mospilan 20 SG

Sredstvo Mospilan 20 SG se uporablja kot sistemični dotikalni in želodčni insekticid na trti za pridelavo vinskega in namiznega grozdja, v matičnih vinogradih, trsnicah in matičnjakih za zatiranje ameriškega škržatka (*Scaphoideus tinaus*) v odmerku 0,375 kg/ha pri porabi vode do 1000 l/ha. S sredstvom se lahko tretira v fenološki fazi od konca cvetenja do faze, ko so jagode velikosti graha, grozdiči povešeni (BBCH 69/75).

Na istem zemljišču se ga sme uporabiti največ **1-krat v eni rastni dobi in samo na podlagi napovedi Javne službe zdravstvenega varstva rastlin.**

Sredstvo je v letu 2019 pridobilo dovoljenje za nujne primere in se sme uporabljati **od 1. 5. do 31. 8. 2020, skladno z navodili za uporabo.**

5.6.5.2 Sivanto prime

Sredstvo Sivanto prime se uporablja na trti za pridelavo vinskega in namiznega grozdja, v matičnih vinogradih, matičnjakih ter trsnicah za zatiranje zelenega škržatka (*Empoasca vitis*) in ameriškega škržatka (*Scaphoideus tinaus*) v odmerku 0,5 L/ha pri porabi vode do 1000 l/ha. S sredstvom se lahko na istem zemljišču tretira največ **1-krat v eni rastni sezoni**, v fenološki fazi razvoja trte od konca cvetenja do začetka zorenja (BBCH 69-81).

Sredstva Sivanto prime se ne sme mešati s fungicidi iz kemične skupine azolov (DMI fungicidi), FRAC koda 3, kadar obstaja možnost zanosa na rastline, ki cvetijo, oziroma, ki privlačijo čebele. Takšna mešanica je čebelam nevarna!

5.6.5.3 Movento SC 100

Sredstvo Movento SC 100 se lahko uporablja v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah za zatiranje trtne uši (*Viteus vitifoliae*) in ameriškega škržatka (*Scaphoideus tinaus*) v odmerku 0,7

l/ha in pri porabi vode 1000 l/ha. S sredstvom se lahko tretira v času po končanem cvetenju matične rastline. Na istem zemljišču ga lahko uporabimo največ dva krat v eni rastni sezoni in sicer v 14-dnevnem intervalu.

5.6.5.4 Decis 2,5

Decis 2,5 se lahko uporablja v odmerku 0,5 l/ha od konca cvetenja trte do takrat, ko jagode dosežejo velikost graha (BBCH 71 do 75). Z njim se tretira največ 1-krat na istem zemljišču v eni rastni dobi v vinogradih za pridelavo grozdja, oziroma 2-krat v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah. Ne priporoča se mešanje z alkalnimi pripravki, s pripravki na podlagi žvepla in tiofanata.

Pri uporabi pripravka Decis 2,5 EC je treba preprečiti onesnaženje vodotokov, vodnjakov, jezer in vodnih izvirov tako, da upoštevamo predpise s področja varstva voda. S sredstvom se ne sme tretirati v območju **30 m tlorisne** širine od meje brega voda 1. in 2. reda. Sredstvo je nevarno za čebele, z njimi se ne sme tretirati v času cvetenja gojenih rastlin in podrasti. **Zaradi zaščite čebel in drugih žuželk oprasovalcev se lahko tretira v nočnem času dve uri po sončnem zahodu in največ dve uri pred sončnim vzhodom.**

Pripravek **Decis 2,5 EC** spada v skupino sintetičnih piretroidov in negativno vpliva na plenilske pršice iz družine Phytoseiidae – naravne sovražnike rdeče sadne pršice in pršic šiškarc (akarinoze in erinoze). Zato lahko v škropljenih vinogradih pride do prerazmnožitve omenjenih škodljivcev.

Decis 2,5 EC je registriran do 31. 10. 2021.

5.6.5.5 Exirel

Pripravek **Exirel** vsebuje aktivno snov ciantraniliprol z dotikalnim in želodčnim delovanjem. Uporablja se na trti za pridelavo vinskega grozdja in sicer za zmanjševanje populacij ameriškega škržatka in drugih škržatkov iz rodu Cicadellidae v odmerku 60-75 ml/hl oz. največ 0,9 l/ha. S sredstvom se lahko v eni rastni dobi tretira največ dvakrat, v razmaku 14 dni, v razvojni fazi od začetka razvoja plodičev do mehčanja jagod (BBCH 71-85). Priporočena poraba vode je 500-1200 L/ha.

5.6.5.6 Pripravki na osnovi piretrina

Na osnovi aktivne snovi piretrin sta pri nas dovoljena za zatiranje ameriškega škržatka pripravka **Flora verde in Biotip floral**. Na podlagi preverjanja pristojnih služb na MKGP uporaba piperonil butoksida, ki ga vsebujeta ta dva pripravka, v ekološki pridelavi ni sporna, zato se lahko uporabljata v ekoloških vinogradih.

Pripravka Flora verde in Biotip floral uporabimo v 0,16% koncentraciji oziroma v odmerku 1,6 l/ha. Učinek teh sredstev je boljši z dodatkom ogrščičnega olja v koncentraciji 0,5 %. Rastline temeljito omočimo, tudi na spodnji strani listov. Tretiramo ob lepem vremenu, po možnosti zvečer oziroma v hladnejših urah dneva. **Sredstvi sta nevarni za čebele!**

Sredstvi sta primerni za omejevanje ameriškega škržatka. V primeru močnejšega napada ali ugotovljene navzočnosti škodljivca tretiranje ponovimo po 7 do 10 dneh. Oba pripravka imata dovoljenje tudi za zatiranje križastega in pasastega grozdnega sukača. S sredstvom se ne sme tretirati v območju 15 m tlorisne širine od meje brega voda 1. in 2. reda. S pripravki na podlagi piretrina lahko opravimo skupno 3 tretiranja.

5.6.5.7 Steward

Uporaba pripravka **Steward** je dovoljena le za zatiranje ličink stadijev od L1 do L3, vendar sredstvo le zmanjšuje populacijo ameriškega škržatka in za karantenski ukrep v razmejenih območjih ne zadošča. Uporabljamo ga v 0,015% koncentraciji, pri porabi vode 1000 l/ha. Sredstvo je nevarno za čebele. Uporabljamo ga lahko v oddaljenosti več kot 15 m od nadzemnih voda 1. reda in 5 m od nadzemnih voda 2. reda. Ne sme se ga uporabljati v času cvetenja.

5.7 Metoda tretiranja z vročo vodo

Metoda tretiranja z vročo vodo je postopek, ki je namenjen za odstranitev okužbe z zlato trsno rumenico, ki jo povzroča fitoplazma *Grapevine Flavescence dorée* in nekaterih drugih patogenov, ki se lahko prenašajo s cepiči, podlagami ali trsnimi cepljenkami. Določa ga EPPO standard PM 10/18(1).

Metoda tretiranja z vročo vodo je objavljena na spletni strani Uprave:

<https://www.gov.si/teme/zlata-trsna-rumenica/>

5.8 Ukrepi v opuščenih vinogradih

Opušчени vinogradi lahko predstavljajo tveganje za širjenje FD, ker v njih imetniki ne izvajajo zdravstvenih pregledov iz poglavja 5.1 in ne tretirajo ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.6.

V opuščenih vinogradih v razmejenem območju fitosanitarni inšpektor odredi obdelavo in vzdrževanje, vključno s tretiranjem ameriškega škržatka. Če imetnik tega ne izvede v roku, ki ga določil inšpektor, potem inšpektor odredi uničenje takega vinograda.

Za ukrepanje v opuščenih vinogradih izven razmejenega območja je pristojen kmetijski inšpektor.

Če izvajalci javnih pooblastil opuščen vinograd tako v razmejenem območju ali izven njega, o tem obvestijo fitosanitarnega oziroma kmetijskega inšpektorja.

6 POSEBNE ZAHTEVE ZA PREMIKE TRSNIH CEPLJENK, CEPIČEV IN PODLAG TRTE ZNOTRAJ EU

Od 14. decembra 2019 dalje določa posebne zahteve za premike trsnih cepljenk, cepičev in podlag Uredba 2019/2072.

Pri premeščanju znotraj EU mora rastline rodu *Vitis* L., razen plodov in semena (trsne cepljenke, podlage in cepiči), spremljati rastlinski potni list. Z izdajo rastlinskega potnega lista pridelovalec zagotovi, da sadike niso okužene s FD. Trsne cepljenke, podlage in cepiči morajo izpolnjevati posebne zahteve, ki so določene v prilogi VIII, točka 19.

Pred premikom morajo rastline za saditev (trsne cepljenke, podlage, cepiči, ukoreninjeni ali neukoreninjeni potaknjenci) izpolnjevati eno izmed naslednjih zahtev:

- a) izvirajo z območja, za katero je znano, da je nenapadeno s fitoplazmo *Grapevine flavescence dorée*, ali
- b) izvirajo iz enote pridelave, v kateri:
  - i. na rastlinah *Vitis* spp. v enoti pridelave in njeni neposredni bližini od začetka zadnjega popolnega vegetacijskega cikla niso bili opaženi simptomi fitoplazme *Grapevine flavescence dorée*, v primeru rastlin, namenjenih razmnoževanju *Vitis* spp., pa simptomi fitoplazme *Grapevine flavescence dorée* na rastlinah *Vitis* spp. v enoti

- pridelave in njeni neposredni bližini niso bili opaženi od začetka zadnjih dveh popolnih vegetacijskih ciklov,
- ii. se spremljajo vektorji in izvajajo ustrezni postopki tretiranja za obvladovanje vektorjev fitoplazme *Grapevine flavescence dorée*,
  - iii. se je v rastni sezoni spremljala navzočnost simptomov fitoplazme *Grapevine flavescence dorée* na opuščenih rastlinah *Vitis L.* v neposredni bližini enote pridelave, simptomatične rastline pa so bile izruvane ali testirane, pri čemer je bilo ugotovljeno, da so nenapadene s fitoplazmo *Grapevine flavescence dorée*, ali
- c) so bile tretirane z vročo vodo v skladu z mednarodnimi standardi.

V Sloveniji prideta v v poštevi opciji b) in c), ker je FD v Sloveniji razširjena na vseh območjih, kjer kjer so lokacije trsnic, matičnih vinogradov in matičnjakov. Območij, ki so prosta FD, nimamo vzpostavljenih.

Opcija b): na enoti pridelave morajo biti izpolnjene naslednje zahteve:

V trsnici in njeni neposredni bližini od začetka zadnje popolne rastne dobe niso bila opažena bolezenska znamenja FD v trsnici in njeni neposredni bližini, pri matičnih vinogradih in matičnjakih pa bolezenska znamenja FD ne smejo biti navzoča na enoti pridelave in v njeni neposredni bližini od začetka zadnjih dveh popolnih rastnih dob.

Poleg tega je treba v trsnici, matičnem vinogradu in matičnjaku spremljati navzočnost vektorjev, torej ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.3 ter izvajati njegovo zatiranje, kot je navedeno v poglavju 5.6

To pomeni, da če na enoti pridelave ali v njeni neposredni bližini opazimo na trti bolezenska znamenja FD, je treba odvzeti uradni vzorec, da se z laboratorijsko analizo ugotovi morebitna navzočnost FD. Če FD ni bila ugotovljena, se smatra, da niso bila navzoča bolezenska znamenja FD. Če je z laboratorijsko analizo ugotovljena FD, premeščanje trt po tej opciji ni možno.

V neposredni bližini enote pridelave je treba spremljati tudi simptome FD na opuščenih trtah. Če ugotovimo simptome, je treba take trte izruvati ali pa jih testirati, vendar če se ugotovi z laboratorijsko analizo FD, premeščanje po tej opciji ni možno.

Opcija c) se lahko uporablja tudi v primeru, ko ne moremo izpolnjevati opcije a) ali b). Tretiranje z vročo vodo je opisano v EPPO standardu za fitosanitarne ukrepe PM 10/18(1), ki je objavljena na spletni strani Uprave